

Luchtplaatsen voor het hart

Luchtplaatsen voor het hart

Het werk van Epafra werd
mede mogelijk gemaakt dankzij:

- ▶ Ministerie van Buitenlandse Zaken
- ▶ Ministerie van Justitie en Veiligheid
- ▶ Kerk in Actie
- ▶ Haëlla Stichting
- ▶ Stichting Grace
- ▶ Stichting Rotterdam
- ▶ Stichting Zonneweelde
- ▶ Stichting De Vissers
- ▶ Ds. J. van Dijk Stichting
- ▶ Stichting Pape-Fonds
- ▶ Ark Mission
- ▶ Kerken en diaconieën
- ▶ Diverse fondsen en stichtingen
- ▶ Particuliere donateurs

Inhoud

Voorwoord	5
Activiteitenverslag Geestelijke verzorging	6
Erika Beute Geestelijk verzorger Spanje	9
Geestelijke zorg aan relaties	10
Diaconale ondersteuning	12
Het correspondentieproject	14
Tijdschrift Comeback	16
Scholing	18
Communicatie en fondsenwerving	20
In the Picture Johan Smoorenburg	22
Jubileum 40 jaar Epafraas	23
Dag voor de Gevangene	24
Paasgroetenactie	25
Afscheid Geestelijke verzorgers	26
Bestuursleden	27
Financieel overzicht	28
Overleden	30

Voorwoord

'Ik heb hier geen hoop meer. Ik word ongelijk behandeld, er wordt niet naar me geluisterd. Ik verkeer al tijden in onzekerheid en ik kan het er met niemand over hebben!'

Terwijl hij het zegt, gooit hij zijn handen in de lucht, om aan zijn wanhoop uitdrukking te geven. De al wat oudere man die voor me zit, geeft aan dat hij een bezoek van Epafraas heeft aangevraagd om zijn hart te kunnen luchten. Er gaat veel in hem om, maar hij kan het er met niemand over hebben, want de taal van het land waar hij zit is abracadabra voor hem. Hij zoekt een luchtplaats voor zijn hart. Hij heeft in de afgelopen jaren flinke tegenslagen moeten verwerken, wat mede de oorzaak is dat wij elkaar treffen in de gevangenis. Het moet er allemaal uit...

Ik beseft dat het bijzonder is wat hier gebeurt. Ik ben de eerste Nederlander die hem na maandenlange gevangenschap opzoekt. En dan beseft ik dat er met mij ruim honderd geestelijk verzorgers zijn die namens Epafraas mensen in vergelijkbare situaties opzoeken. Dat kan in buurlanden zijn, zoals Duitsland en België, maar ook in 'moeilijke landen' zoals Belarus of Irak. Samen stonden we gedetineerde Nederlanders bij om hun tijd in detentie vol te houden en na te denken over fundamentele vragen van het leven. Waar nodig boden we praktische hulp, voor eerste levensbehoeften, medicijnen, lectuur

of hulp bij terugkeer naar Nederland. We stonden familieleden te woord, vaak nadat ze net gehoord hadden dat hun familielid was aangehouden. We beantwoordden de honderden brieven waarin gedetineerden hun gedachten aan het papier toevertrouwden. En we stuurden vier keer het tijdschrift Comeback toe. In dit jaarverslag bieden we u een overzicht van onze activiteiten in 2024. Dat doen wij met dank aan de ministeries van Buitenlandse Zaken en Justitie & Veiligheid, de kerken, fondsen en personen die het werk van Epafraas in het afgelopen jaar hebben mogelijk gemaakt. Jullie bijdragen stelden ons in staat om gedetineerde Nederlanders een luchtplaats te bieden voor het hart!

Matthijs Geluk directeur

Activiteitenverslag

Geestelijke zorg

Geestelijke zorg wordt geboden op plaatsen waar het leven onder druk staat. De gevangenis is zo'n plek. Het verlies aan autonomie, de onzekerheid over de toekomst, het verlies van

betekenisvolle contacten en de vaak zware fysieke omstandigheden, maken detentie in het buitenland bijzonder moeilijk. Daarbij komt dat een gedetineerde letterlijk wordt stilgezet. Tijdens de tijd in detentie komen allerlei

gedachten naar boven, over het verleden en hoe het leven tot nu toe gelopen is; over schuld, schaamte, berouw en morele pijn; over (familie-) relaties; over geloof, hoop en liefde. Voor velen is het moeilijk om hierover te

spreken met anderen, al was het alleen al omdat men niet in de eigen taal kan spreken of omdat men een ander niet wil belasten. Het is in die situaties dat de geestelijk verzorger een 'luchtplaats voor het hart' kan bieden. Zo kan de gedetineerde in vertrouwen delen wat er in het hart leeft en kan hij/zij met behulp van de geestelijk verzorger reflecteren op de diepere vragen van het leven. Op deze manier dragen we bij aan het herstel van de gedetineerde, vanuit de wetenschap dat een nieuwe start ontstaat in de diepste overtuigingen van ieder mens.

Zorg in zorglanden

Door het ministerie van Buitenlandse Zaken wordt onderscheid gemaakt tussen zorglanden en niet-zorglanden. Niet-zorglanden zijn praktisch alle landen in de EU/EER, evenals Canada, Singapore, Australië en Nieuw-Zeeland. Alle overige landen zijn aangewezen als zorglanden. Zorglanden zijn die landen waar zorgen bestaan over de detentieomstandigheden en mensenrechten. Te denken valt aan overvolle gevangenissen, slechte hygiënische omstandigheden, niet toereikende medische zorg, een gebrek aan mogelijkheden tot werk of studie, weinig mogelijkheden tot contact met het thuisfront, discriminatie en onduidelijkheid over het juridische proces. Gedetineerde Nederlanders die vastzitten in een zorgland kunnen rekenen op extra consulaire ondersteuning. De geestelijke zorg die

Afgelegde bezoeken 2024

Zorglanden	315
Niet zorglanden	328

Epafraas biedt hoort daarbij. Om die reden subsidieert het ministerie van Buitenlandse Zaken het werk van Epafraas in de zorglanden. In 2024 legden de vrijwilligers van Epafraas 315 bezoeken af aan gedetineerden in zorglanden, een stijging van zo'n 10% ten opzichte van het jaar daarvoor. Epafraas heeft in het afgelopen jaar gewerkt aan uitbreiding van het vrijwilligersnetwerk, waardoor het aantal geestelijk verzorgers is gestegen van 93 in 2023 naar 108 in 2024 (voor zowel zorg- als niet-zorglanden). Bij het werven van vrijwilligers is extra aandacht geweest voor moeilijk toegankelijke landen, zoals Belarus en Irak.

Het streven is om in alle landen waar Nederlanders gevangen zitten geestelijke zorg aan te bieden. In sommige landen, zoals Armenië, Georgië of IJsland is het moeilijk om geestelijk verzorgers te vinden. In een aantal landen wordt het bezoeken van gedetineerden door de lokale autoriteiten niet toegestaan. Zo werden onze vrijwilligers in Tunesië en Venezuela de toegang geweigerd.

In landen als China, Iran, Frankrijk en Turkije is het al langer niet mogelijk om de gedetineerden te bezoeken.

Afgelegde bezoeken 2023

Zorglanden	287
Niet zorglanden	323

Zorg in niet-zorglanden

Het grootste gedeelte van de gedetineerde Nederlanders in het buitenland zitten vast in de zogenoemde niet-zorglanden, met name in Duitsland, België en Engeland. Epafraas ziet het als haar missie om de geestelijke zorg ook in de niet-zorglanden aan te bieden. Afgezien van het feit dat de detentieomstandigheden in sommige gevallen wel degelijk zorgelijk kunnen zijn, zien we dat gedetineerden in deze landen aanzienlijk minder of zelfs geen bezoek van familie ontvangen. Het vertrouwelijk kunnen spreken in de eigen taal heeft voor velen van hen een belangrijke meerwaarde.

In 2024 werden 328 bezoeken afgelegd in de niet-zorglanden. Ook in deze landen hebben we ons netwerk van lokale geestelijk verzorgers uit kunnen breiden, zoals in Duitsland, Oostenrijk en Spanje. Een aantal van de niet-zorglanden wordt vanuit Nederland bediend. Omdat de geestelijke zorg in niet-zorglanden niet door het ministerie wordt gesubsidieerd, financiert Epafraas dit vanuit de giften die zij ontvangen van fondsen, kerken en particulieren.

'Het zijn bijzondere ontmoetingen, en mooi om mee te maken'**Erika Beute**Geestelijk verzorger
Spanje

Ik ben in 2024 begonnen als vrijwilliger voor Epafraas. Ik bezoek Nederlanders die vastzitten in gevangenissen ten noorden van Madrid in Spanje. Het eerste wat me opviel was de openheid van mensen. Mensen die ik nog nooit heb ontmoet willen zo graag praten, ze zijn allemaal blij met het bezoek! Hun behoefte aan contact, maakt elk bezoek waardevol. Ik ben wel eens vaker in gevangenissen geweest, maar ik had niet eerder zulke gesprekken met mensen. Ik wist bijvoorbeeld niet dat mensen zo lang in voorarrest konden zitten. Soms wel meer dan twee jaar en die onzekerheid doet iets met mensen. Lange tijd durven ze niet te zeggen wat ze denken of hoe ze zich voelen omdat het misschien de uitkomst van hun proces beïnvloedt. Als je dan gewoon met iemand kan praten zonder dat het ergens invloed op heeft, lucht dat zo enorm op!

Het viel me ook op dat mensen soms opgesloten zitten in de 'middle of nowhere'. Hoe kom je in vredesnaam terecht in de buurt van een dorp in het uiterste noordwestelijke puntje van Spanje? Maar dan blijkt zijn mensen aan de oostkust zijn opgepakt en vervolgens overgeplaatst. Voor familie en vrienden is het vaak al lastig om op bezoek te komen, maar in zo'n uithoek helemaal. Dat maakt het voor gedetineerden heel eenzaam. Maar wat misschien wel het moeilijkste voor hen is, is het gebrek aan autonomie. Je kunt niets meer zelf beslissen; niet even opzoeken hoe je zaak ervoor staat of zelf beslissen welke kleren je aan wilt...

Dat alles maakt wel dat het bezoek van mij enorm gewaardeerd wordt. Niet zozeer om wie ik ben, maar vooral omdat ik de tijd ervoor neem om langs te gaan en te luisteren zonder een oordeel te geven. Als het kan zeg ik iets bemoedigends en probeer ik na een maand of drie weer te komen. Het zijn bijzondere ontmoetingen, het is mooi om mee te maken.

Geestelijke zorg aan relaties

Naast de geestelijke zorg aan gedetineerden, biedt Epafraas ook ondersteuning aan familie en relaties van gedetineerden. Zij ondervinden namelijk ook gevolgen van het feit dat hun familielid gevangen zit.

Het bericht dat iemand gevangen zit zorgt vaak voor grote onzekerheid. Er komen veel vragen op: wat is er gebeurd? Wat kunnen we doen? Hoe kunnen we contact onderhouden? En hoe vertellen we het aan de mensen om ons heen? Naast de eerste onzekerheid raakt een langdurige detentie ook het dagelijkse leven van partners, bijvoorbeeld door het verlies aan inkomen en extra handen in het huishouden. Het raakt kinderen, die voor langere tijd een ouder moeten missen. Het raakt ouders, die zich ernstig zorgen maken over hun kinderen. Om de

mensen om een gedetineerde bij te staan, zijn de geestelijk verzorgers van Epafraas ook voor hen beschikbaar wanneer zij daar om vragen. Zo kunnen zij hun hart luchten bij iemand die de situatie in de gevangenissen kent. Regelmatig hebben de geestelijk verzorgers contact onderhouden met familieleden. Ook wisten familieleden het kantoor van Epafraas te vinden met vragen over hun situatie. In één geval werd doorverwezen naar de diaconale stichting die werkzaam is in één van de PI's in Nederland om familieleden bij te staan.

‘Ik zit vast in een vreemd land, mijn familie in Nederland voelt de afstand even zwaar als ik. Ze kunnen mij niet bezoeken en ze missen mij elke dag. Gelukkig is er Epafraas, die mij niet alleen steunt, maar ook mijn familie thuis. Een luisterend oor, een helpende hand. Dat maakt een wereld van verschil. Met respect en dankbaarheid denk ik aan de inzet van Epafraas. Want steun krijgen is mooi, maar weten dat je familie ook niet vergeten wordt, is onbetaalbaar.’

D • Italië

‘Mijn broer is gedetineerd in Brazilië. Hij waardeert de bezoeken van Epafraas enorm! Ook wij als familie zijn erg blij met de bezoeken die hij krijgt. Ik heb goed contact met mijn contactpersoon van Epafraas in Nederland. Ik krijg van tevoren te horen wanneer er een bezoek gepland is. Dan mag ik brieven doormailen, die de vrijwilliger meeneemt naar de gevangenis. Soms kan mijn broer een brief mee teruggeven. Ook kunnen wij altijd vragen om iets wat hij dringend nodig heeft mee te laten nemen. Dit betekent heel veel voor ons.

Onverwacht kwamen we in Nederland op een andere manier met Epafraas in aanraking. Via een goede vriend kwamen we in de St. Vincentiuskerk in Amsterdam. Ik ben eigenlijk geen kerkganger, maar ik móést erheen om een kaarsje aan te steken en hulp te vragen voor mijn broer. We werden daar hartelijk ontvangen. Mij werd gevraagd om iets te schrijven voor mijn broer, zodat zij in de zondagdienst voor hem konden bidden. In de kerk ontmoetten we ook iemand van Epafraas. Deze persoon leeft erg met ons mee en heeft zijn hulp aangeboden, ook bij eventuele terugkeer van mijn broer. Wij kunnen altijd bij hem terecht. Mijn broer, familie en ik zijn jullie zeer dankbaar!’

Maria

Diaconale ondersteuning

Epafra's biedt, naast de geestelijke zorg, ook regelmatig materiële steun aan gedetineerden, vooral wanneer de situatie heel schrijnend is.

Voor deze diaconale ondersteuning heeft Epafra's vanuit giften van fondsen, kerken en particulieren een speciaal fonds gecreëerd. Hieruit worden bijvoorbeeld de kosten betaald voor acute medische zorg en medicijnen, voedsel, kleding of lectuur. In sommige gevallen helpen we gedetineerden ook bij terugkeer naar Nederland, bijvoorbeeld om de periode tussen vrijlating en vertrek uit het land te overbruggen, of we bieden een bijdrage in de kosten van de reis. Uitgangspunt bij de diaconale ondersteuning van individuen is dat zij op geen enkele andere manier een beroep op anderen (bijv. familie of andere instanties) kunnen doen. Daarnaast worden ook andere zaken vanuit het diaconale fonds bekostigd. Zo doen we mee aan het kindercadeau-project van Gevangenzorg Nederland, waarbij ouders een verjaardagscadeau aan hun kind kunnen laten bezorgen. Ook stelde een fonds gelden beschikbaar om bijbels voor gedetineerden aan te schaffen. Een

ander fonds financierde de aanschaf en verzending van 1800 bajesagenda's. Nieuw dit jaar was de inzet van de diaconaal vrijwilliger. Vanwege haar werk verkeert ze regelmatig in het buitenland en ze wilde haar tijd graag gebruiken om gedetineerden te ondersteunen. In het afgelopen jaar deelde zij Kerstattenties uit aan Nederlanders die in Suriname gedetineerd zijn.

In 2024 heeft Epafra's € 14.769,- besteed aan diaconale ondersteuning.

- 👉 Verschillende gedetineerden ontvingen **kleding, care-pakketten, boeken, een woordenboek, een leesbril** of een kleine financiële bijdrage.
- 👉 Twee personen werden ondersteund in de **terugkeer naar Nederland**.
- 👉 Eén persoon in Peru werd ondersteund om de **tijd tussen vrijlating en terugreis te overbruggen**.
- 👉 22 kinderen van gedetineerden ontvingen namens hun ouder een **verjaardagscadeau** via het kindercadeau-project.

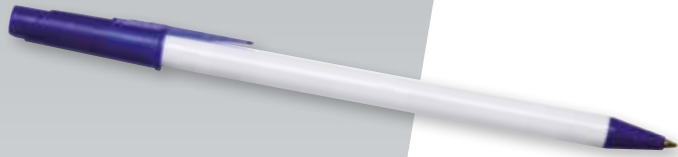

‘Samen met geestelijk verzorger Vishant ben ik naar de PI (penitentiare inrichting) en het Huis van Bewaring geweest in Paramaribo. Het was een bijzondere ochtend met mooie gesprekken en ontmoetingen. We werden in de PI hartelijk ontvangen door de directeur. Hij bedankte ons voor onze komst en hij vertelde het een en ander over de situatie daar. Hierna hadden we een ontmoeting met zes Nederlandse gedetineerden om de tasjes te overhandigen en hen een liefdevolle kerstgroet vanuit Nederland mee te geven. Daarna kregen we toestemming om naar het Huis van Bewaring te gaan en de vier Nederlanders die daar verblijven te ontmoeten. Met hen hebben we uitgebreid kunnen spreken. Onderwerpen als onrecht, eenzaamheid, wachten op het vonnis en hoop kwamen voorbij in de gesprekken. Ook zij hebben het tasje ontvangen met de kerstgroet namens Epafra's. Ik denk dat het voor hen allen een bemoediging was!’

Hanneke Vogel Diaconaal vrijwilliger

👉 1.800 bajesagenda's werden verdeeld onder de gedetineerde Nederlanders in het buitenland.

👉 Eén ex-gedetineerde ontving een **broodnoodbijdrage** voor de periode waarin hij nog geen inkomen had.

Het correspondentie project

Het correspondentieproject is al jarenlang een belangrijk onderdeel van het werk van Epafras. Via het correspondentieproject wordt gedetineerden de gelegenheid geboden om per post te communiceren met een geestelijk verzorger of correspondent.

Veel gedetineerden stellen het op prijs om in alle rust hun gedachten aan het papier toe te vertrouwen en daar reactie op te krijgen. Soms is het voor hen de enige manier om met de buitenwereld te communiceren. Via het correspondentieproject ontvangen we ieder jaar honderden brieven van gedetineerden over de hele wereld. Om dit project mogelijk te maken heeft Epafras een speciaal antwoordnummer waarnaar de gedetineerde kosteloos een brief kan opsturen. Via het tijdschrift Comeback worden ook antwoordenvellen verspreid, waarvan men gebruik kan maken. In het afgelopen jaar waren er maar liefst 1590 briefcontacten met gedetineerden. Soms stellen

gedetineerden een praktische vraag, soms een schreeuw om hulp; anderen schrijven gedichten of reflecteren op hun levensverhaal. Sommige langgedetineerden schrijven al jarenlang met Epafras. Epafras heeft de belofte gedaan om iedere brief die binnenkomt van een antwoord te voorzien. Daarom heeft één van onze regiocoördinatoren de taak om erop toe te zien dat op iedere brief wordt gereageerd. Ook wanneer er praktische verzoeken worden gedaan, bijvoorbeeld om een boek of cursus, proberen we daar waar mogelijk aan te voldoen. Ook al lijkt het schrijven van een brief een klein gebaar, de impact ervan is groot. Dat blijkt wel uit de reacties die wij ontvangen:

‘De dagen in een (buitenlandse) gevangenis kunnen, ondanks alle LED-lampen, heel erg donker zijn. Epafras met haar toegewijde team aan professionals, weet heel wat sprankjes hoop te brengen in het leven van een gedetineerde in een vreemd land, waar de omstandigheden soms erg onleefbaar kunnen zijn. De cultuur, de taal, het eten, de omgangsvormen- alles in feite- kunnen op momenten zo enorm anders aan voelen, waardoor gevoelens van moedeloosheid en depressie kunnen opspelen.

Zelf heb ik op deze donkere momenten erg veel steun gehad aan een mail, brief, kaartje en de Comeback die mij dan overhandigd werd tijdens de ‘Mail Call’. Dat de envelop al open was, de inhoud wellicht al 100 x gekopieerd, gescand en getest was op verdovende middelen, maakte me op dat moment niet meer uit. Het is dat stukje ‘Nederland’, synoniem voor ‘thuis’, te mogen ontvangen via Epafras. Het is die ‘reddingsboei’ die ons drijvende houdt en stukje bij beetje weer terugvoert naar huis. Epafras is onze helpdesk voor alles, geen vraag is te veel. Natuurlijk is niet alles mogelijk, maar een antwoord krijg je altijd, ook al is dat soms ‘Nee’. De vele vrijwilligers die geheel belangeloos hun tijd opofferen om in contact te blijven met ons, ook nadat we uit detentie zijn, verdienen zonder meer een pluim. Met elke brief komt een vleugje Holland mee, dat als een pleister op de ziel aanvoelt.’

S • Verenigde Staten

‘Ver van huis, zonder familie, opgesloten in erbarmelijke omstandigheden. De dagen slepen zich voort, de muren lijken steeds dichterbij te komen. Maar dan is er een brief van Rob. Een stukje thuis, een sprankje hoop. Het schrijven met Epafras geeft mij kracht, maakt mij even een blijde Nederlander in een wereld die anders zo kil is. En als er dan ook nog een bezoek volgt, voel ik me even geen gevangene, maar een mens. Gelukkig laat Nederland zijn mensen niet in de steek.’

H • Brazilië

Tijdschrift Comeback

Vier keer per jaar ontvangen gedetineerden **Comeback**, het tijdschrift voor gedetineerde Nederlanders in het buitenland, dat wordt uitgegeven door Epafra's in samenwerking met Reclassering Nederland Bureau Buitenland, Dutch & Detained en Lawyers Across Borders. Het tijdschrift biedt een mix van nieuws uit Nederland, artikelen over geestelijke zorg, terugkeer naar Nederland, juridische zaken en brieven en gedichten van gedetineerden.

Met het magazine willen de organisaties voorkomen dat gedetineerden vervreemden van het thuisland, hen helpen bij de voorbereiding op terugkeer en hen geestelijk ondersteunen tijdens gevangenschap. **Comeback** betekent voor gedetineerden contact met Nederland en de Nederlandse taal. In de naam van het magazine, 'Comeback', zit alles wat we met het tijdschrift willen bereiken. Dat gedetineerden 'terug' kunnen keren: sociaal en fysiek.

In 2024 waren de vier hoofdthema's:

- ▶ Op weg naar een baan of eigen bedrijf
- ▶ Nazorg in Nederland
- ▶ Verslaafd aan de kick
- ▶ Hoop en positiviteit

Er was een interview met geestelijke verzorger **Ko van der Krabben**, die acht jaar lang Nederlandse gedetineerden bezocht in Thailand, en Epafra's' nieuwe vrijwilliger in Spanje **Erika Kommers**. **Winie Hanekamp**, manager van Expertisecentrum K I N D, legde uit waar kinderen van gedetineerden mee kunnen zitten en hoe je hen kan helpen, ook al zit je in een buitenlandse gevangenis. Ook was er aandacht voor het **40-jarige jubileum van Epafra's** dat op donderdag 3 oktober met een prachtige bijeenkomst in de Bergkerk in Amersfoort gevierd is.

'In de gevangenis heb je meerdere levens, één daarvan is je geestelijke leven. Daar kun je je blijven ontwikkelen. Dat is voor anderen een stimulans.'

Fragment uit **Comeback** nr. 4 in 2024

Erika Beute is geestelijk verzorger in Spanje

Geloof

In elke **Comeback** is ook aandacht voor het thema 'geloof'. In het afgelopen jaar werden de bijdragen verzorgd door onze geestelijk verzorgers **Margreet Meijer** (geestelijk verzorger in België en Panamá van 2010 - 2022), **Peter Morée** (geestelijk verzorger in Tjechië) en **Nico de Reus** (geestelijk verzorger in Italië en Malta).

Bij het Paasnummer (nr. 1) stuurden we een **paasgroet** mee, in de vorm van een kaart, handgeschreven door mensen uit de kerken in Nederland. Dit werd georganiseerd door Kerk in Actie en gedreven vrijwilligers. Bij het Kerstnummer (nr. 4) stuurden we voor alle gedetineerden een **Bajesagenda** mee, die wordt gemaakt door het Justitiepastaoraat en het NBG. De Ds. J. Van Dijkstichting financiert deze agenda.

Het tijdschrift werd uitgegeven met een oplage van **2.300 exemplaren**. Daarnaast werd het tijdschrift ook digitaal aangeboden via de website van Epafra's, zodat de artikelen ook beschikbaar zijn voor familieleden, ex-gedetineerden en andere belangstellenden.

Scholing

Epafra's biedt geestelijke zorg in de context van detentie. Die specifieke context vraagt dat onze vrijwilligers beschikken over de juiste competenties om met onze doelgroep te werken. Epafra's hecht daarom veel waarde aan de voortdurende scholing van onze vrijwillige geestelijk verzorgers.

In 2023 ontwikkelden we een introductie cursus voor nieuwe vrijwilligers van Epafra's. In 2024 hebben we hier verder vervolg aan gegeven door een start te maken met een verdiepende cursus die doorloopt in 2025. De cursus is ontwikkeld op basis van het pastorale handboek 'Zorg voor het Verhaal' (Ganzevoort/

Visser, 2007) en bestaat uit elf webinars die worden aangeboden door ervaren docenten. Belangrijke onderwerpen zijn het eigene van de geestelijke verzorging, gesprekstechnieken, ambtsgeheim, rituelen en thema's als levensverhaal, rouwverwerking, omgaan met woede en geweld, schuld en schaamte, angst en

verlangen. Elke webinar wordt tweemaal aangeboden op verschillende tijdstippen, zodat onze geestelijk verzorgers van over de hele wereld in staat zijn om de bijeenkomsten bij te wonen. Stichting Zonneweelde stelde fondsen beschikbaar om het handboek voor iedere vrijwilliger aan te schaffen. Naast de verdieping cursus werd in het afgelopen jaar tweemaal een intervisiebijeenkomst aangeboden. In een intervisiebijeenkomst reflecteren geestelijk verzorgers op een specifieke (moeilijke) casus, om zo gezamenlijk te leren van de praktijk.

In het afgelopen jaar sloten we aan bij de regionale conferentie van het ministerie van Buitenlandse Zaken in Rio de Janeiro, Brazilië. Elf vrijwilligers uit de regio namen hieraan deel. De conferentie is een belangrijk middel in de samenwerking met de consulaire medewerkers in de regio, evenals met de vrijwilligers van Reclassering Nederland Bureau Buitenland en de medewerkers van Dutch&Detained. Daarnaast bood de conferentie de gelegenheid om een eigen trainingsprogramma aan te bieden aan onze vrijwilligers.

Communicatie en fondsenwerving

Epafraas heeft in het afgelopen jaar meer ingezet op communicatie en fondsenwerving. Een belangrijk doel was om meer betrokkenheid te creëren onder de achterban van Epafraas.

Om de communicatie te verbeteren werd de website (www.epafraas.nl) vereenvoudigd en gemoderniseerd. Daarnaast werd in het najaar via sociale media een serie interviews met geestelijke verzorgers van Epafraas gepubliceerd. Dat heeft geresulteerd in vijftien prachtige portretten die de impact van ons werk zichtbaar maken.

Achterban

Vanuit het projectplan 'Laat ze niet zitten', dat in 2022 werd ontwikkeld, zijn we verdergegaan met het aanschrijven van kerken en geloofsgemeenschappen in onze achterban. Diverse keren werden medewerkers uitgenodigd om het werk van Epafraas in kerkdiensten te presenteren. Daarnaast besloten in 2024 ruim zestig kerken Epafraas voor het eerst financieel te ondersteunen, boven op het aantal kerken dat Epafraas al eerder ondersteunde.

Media

Het werk van Epafraas is ook in de media niet onzichtbaar gebleven. In juni verscheen er een paginagroot interview in het Nederlands Dagblad met directeur Matthijs Geluk, naar aanleiding van zijn bevestiging in de Protestantse Kerk als predikant met bijzondere opdracht. In juli verscheen er een reportage over ons werk in Colombia in het Reformatorisch Dagblad. In augustus waren voorzitter Chris van Dam en directeur Matthijs Geluk te gast bij Spraakmakers op NPO Radio 1. In september zond EO Metterdaad een reportage uit over ons werk in Suriname, met geestelijk verzorger Wil Codrington in de hoofdrol.

In the picture

Johan Smoorenburg

'Ik ben Johan Smoorenburg. Ik ben tachtig jaar, ik voel me 24. Zeven jaar geleden begon ik namens EpafRAS gedetineerden te bezoeken in de Dominicaanse Republiek. Er zaten toen zo'n dertig Nederlanders. Ik ontdekte al snel dat de meesten vastzaten voor drugs. Dat vond ik moeilijk. Als je ziet en leest wat drugs allemaal kapot maken! Maar dat is omgeslagen in liefde, omdat je de mensen leert kennen. De meesten zaten in de schulden. Hun werd een makkelijke oplossing geboden. Als ze gepakt werden, zouden ze snel vrijkomen, werd hun verteld. Maar de praktijk is heel anders. Dat is ook voor mij een les geweest. Gedetineerden bezoeken is niet altijd even makkelijk, maar als je ziet hoe blij de mensen zijn dat je komt en dat je hen niet in de steek laat!

In de gevangenis zei ik altijd dat ik voor alle Nederlanders kwam. We trommelden dan alle mensen op. Eerst deed ik het werk alleen, later samen met Nel. We hebben vaak heel goede gesprekken. Er zijn veel gelovige mensen, aan wie je vraagt of je mag bidden voor kracht. Sommige mensen

willen niet bidden, maar je mag wel terugkomen. Helemaal goed. Bij een eerste gesprek tasten ze vaak af, maar je krijgt al snel een band. Zo leer je ze beter kennen en weet je van al hun problemen. Ook familieleden staan we te woord. En we doen meer! Ooit vroeg een vrouw of ze ons alleen kon spreken. Ze had bijna geen kleding meer. Mijn vrouw heeft toen kleding uitgezocht en dat hebben we haar gebracht. Op die manier kun je ook tot zegen zijn!

In de serie 'In the Picture' vertellen vrijwilligers hun verhaal. De serie is te vinden op www.epafRAS.nl

Blackrockstar schreef een lied

Cabaretier Timzingt

Zangeres Lejony Koster

Matthijs Geluk directeur van EpafRAS

Joop Spoor oprichter van EpafRAS

EpafRAS 40 jaar

In 2024 bestond EpafRAS maar liefst 40 jaar! Daarom vierden we op donderdag 3 oktober ons jubileum in de Bergkerk in Amersfoort. Onder leiding van cabaretier Timzingt werden verhalen gedeeld over ons werk: over hoe het in 1984 begon met ds. Joop Spoor; over hoe het gedetineerden vergaat in de gevangenis 'ver weg'; over onze geestelijk verzorger in Suriname die gefilmd werd door de EO. De muziek werd verzorgd door artiesten die regelmatig werken met

gedetineerden. We kijken terug op veertig jaar werken in gevangenschappen over de hele wereld. De rode draad door al die jaren is dat we willen dat iedereen gezien wordt. Dat iedereen een beroep op ons kan doen zijn/haar verhaal kan doen, over concrete zorgen, maar ook de grotere vragen over thema's die richting geven aan iemands leven. We blijven ons ervoor inzetten dat iedere Nederlander buitenlandse detentie op ons kan blijven rekenen!

DAG VOOR DE GEVANGENE

In de Katholieke Kerk bestond het al langer: de Dag voor de Gevangene. In het afgelopen jaar heeft Epafraas het initiatief genomen om ook in een bredere kring van kerken aandacht te vragen voor deze dag, die ieder jaar wordt gehouden op de tweede zondag van oktober (in 2024 was dat op zondag 13 oktober). De Dag voor de Gevangene zien we als een middel om

een breder publiek bekend te maken met de situatie van gedetineerden en van de mensen om hen heen. We willen werken aan meer begrip voor zowel gedetineerden als hun familie, zonder daarbij af te doen aan de delicten die zij hebben gepleegd en het leed dat mogelijke slachtoffers is aangedaan. Met de Dag voor de Gevangene hopen we bij te dragen aan herstel en een nieuwe start.

Om invulling te geven aan de Dag voor de Gevangene hebben we de samenwerking gezocht met het Protestants en Rooms-Katholiek Justitiepastaat, Stichting Exodus Nederland, Gevangenzorg Nederland en Kerken met Stip. Samen ontwikkelden we een brochure en een presentatie, die kerken konden gebruiken in hun bijeenkomsten. Van diverse kerken hebben we vernomen dat zij dat ook daadwerkelijk gedaan hebben.

Na evaluatie is door de deelnemende organisaties de wens uitgesproken om deze dag een vervolg te geven.

Paasgroeten

Door Kerk in Actie, de hulporganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland, wordt ieder jaar de Paasgroetenactie georganiseerd. De speciaal voor deze actie ontworpen kaarten worden door kerkgangers beschreven met een groet voor gedetineerden, als hart onder de riem en als blijk dat zij niet vergeten worden. Van de 30.000 kaarten die verzonden worden, zijn er 2.000 bestemd voor gedetineerde Nederlanders in het buitenland. Een aantal actieve vrijwilligers draagt zorg voor het slagen van de Paasgroetenactie. Zij schreven een kort verslag van hun activiteiten:

‘Dit jaar hebben we met een klein team alle beschreven kaarten uitgepakt. Alle kaarten hebben we meegenomen naar Giessenburg. Met een groep van maar liefst 45 mensen hebben we alle kaarten gecontroleerd. Met elkaar gaat het sneller en is het ook gewoon gezellig. Nadat alle

kaarten waren uitgezocht, hebben we de pakketten gereed gemaakt voor verzending naar de PI’s, de TBS-klinieken en naar Stichting Epafraas.

Ook dit jaar was de kaart prachtig ontworpen door een gedetineerde. Het samenwerken met iemand van ‘binnen’ maakt het heel mooi. Het doet gedetineerden goed dat er mensen zijn buiten de PI die aan hen denken en de moeite nemen om een mooie kaart voor hen te schrijven. Er zijn prachtige teksten geschreven en we hopen dat deze de gedetineerden bemoedigen. Ook voor de Nederlandse gedetineerden in het buitenland is dit een mooie bemoediging!’

We danken Gerry en Jeannette (PKN Giessenburg) en Tineke (Kerk in Actie), evenals alle andere vrijwilligers, van harte voor hun inzet. De Paasgroetenkaarten werden met het eerste nummer van Comeback verstuurd aan de Nederlandse gedetineerden in het buitenland.

Bestuursleden

Afscheid

Eind 2024 namen we afscheid van **Foekje Damstra**. Ruim dertien jaar was zij bij Epafraas betrokken, eerst als geestelijk verzorger en de laatste acht jaar als secretaris van het bestuur.

Nieuw bestuurslid

Eind augustus 2024 is **Sjirk Kuijper** togetreden als lid van het bestuur. Kuijper is momenteel politiek redacteur en commentator bij het Nederlands Dagblad. Daarvoor was hij negen jaar lang hoofdredacteur bij deze krant.

Afscheid geestelijke verzorgers

Het is voor Epafraas van groot belang om te kunnen beschikken over een breed netwerk van vrijwillige geestelijk verzorgers. In het afgelopen jaar is het aantal geestelijk verzorgers met 15 toegenomen tot 108 (93 in 2023). Daarnaast namen we ook afscheid van een aantal vrijwilligers. Hieronder noemen wij hun namen, met grote dank voor hun inzet!

- ▶ **Aline Barnhoorn**, geestelijk verzorger in Finland.
- ▶ **Henk ten Brinke**, geestelijk verzorger in Tunesië.
- ▶ **Ko van der Krabben**, geestelijk verzorger in Thailand (Ko is niet lang na zijn afscheid plotseling overleden).
- ▶ **Jan Willem en Margreet Ypma**, geestelijk verzorgers in Filippijnen.

Vrijwilligers en betaalde krachten 2024

Aantal vrijwillige bestuursleden	7
Aantal betaalde krachten op kantoor	2
Aantal vrijwilligers geestelijke verzorging	108

Activiteiten in cijfers

	2024	2023
Bezoeken	643	610
Brieven en pakketten	1.590	1.585
Online trainingen vrijwilligers	14	6
Conferenties	1	1

Bestemming resultaat 2024

	2024	2023
Continuïteitsreserve	€ 131.153	-
Overige reserve	- € 85.507	- € 15.443
Bestemmingsfonds Zorglanden	-	- € 31.593
Resultaat	€ 45.646	- € 47.036

Staat van baten en lasten over 2024

Baten	2024	2023
Subsidies	€ 496.216	€ 421.770
Giften en baten uit fondswerving	€ 140.481	€ 100.823
Overige baten	€ 32.115	€ 36.379
Baten	€ 668.812	€ 558.972

Lasten	2024	2023
Geestelijke verzorging	€ 215.634	€ 203.665
Comeback	€ 93.435	€ 93.841
Personeelskosten	€ 224.424	€ 214.474
Afschrijvingskosten	€ 1.103	€ 1.615
Huisvestingskosten	€ 23.621	€ 30.951
Organisatiekosten	€ 60.458	€ 49.774
Overige lasten	€ 4.026	€ 10.633
Beheerlasten	€ 622.701	€ 604.953

Exploitatieresultaat	€ 46.111	- € 45.981
Som der financiële baten en lasten	- € 465	- € 1.055
Resultaat	€ 45.646	- € 47.036

Overleden

Overleden in 2024

Ben Hengeveld

Op 5 februari 2024 is ds. Ben Hengeveld overleden. Hij heeft jarenlang gedetineerden bezocht in Indonesië, Nieuw-Zeeland en Venezuela.

Ko van der Krabben

Op 5 november 2024 overleed aalmoezenier Ko van der Krabben in zijn woonplaats in Thailand. Hij bezocht in de afgelopen jaren de gedetineerden in Thailand en Cambodja.

Gedetineerden:

Jarrick F. overleed op 26 mei 2024 in de gevangenis in de Dominicaanse Republiek.

Frederick F. overleed op 23 juni 2024 in het ziekenhuis in Miami, Verenigde Staten.

Sjoerd van der S. overleed op 22 september 2024 in de gevangenis in Martinique.

Peter A. overleed op 3 oktober 2024 in de gevangenis in Suriname.

Colofon

Redactie

Matthijs Geluk
Jarmila Thodé

Productie

Global Village Media

Vormgeving

Nienke Katgerman

Afbeelding omslag: iStock

Bestuur Epafra's 2024

Mr. Chris van Dam, voorzitter
Drs. Foekje Damstra-Peuscher, secretaris
Drs. Neal Hegeman, penningmeester
Drs. Jos Douma
Dr. Mr. Ryan van Eijk
Prof. Dr. Mechteld Jansen
Dhr. Sjirk Kuijper

Bureau Epafra's

Ds. Matthijs Geluk, directeur
Mw. Jarmila Thodé, office manager
Drs. Rob van der Horst, correspondentieproject

Regiocoördinatoren

Drs. Rob van der Horst
Drs. Karan Gokoel
Dr. Kees van Dam
Ds. Anne van Voorst
Ds. Anne Kooi

Stichting EpafRAS

Zorg voor gedetineerde
Nederlanders wereldwijd

EpafRAS Foundation

Care for Imprisoned Dutch
Worldwide

 Morssingel 5-7, 2312 AZ Leiden

 +31(0)71 204 84 07

 +31(0)6 25 59 02 81

 epafRAS.nl

 info@epafRAS.nl

 @EpafRAS_nl

 @epafRASNL

epa*fras*